

בס"ד. ש"פ וישב, שבת חנוכה, מבה"ח טבת, ה'תשט"ז

(הנחה בלתי מוגה)

בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה תמניא אינון כו', שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום כו', לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים כו'. והיינו שהיו"ט דחנוכה הוא מצד הנס שנעשה בנרות המקדש, שעש"ז תקנו להדליק נרות חנוכה. אמנם, יש הפרש בין נרות המקדש לנרות חנוכה, שנרות המקדש הם שבעה, ונרות חנוכה הם שמונה. וגם חלוקים הם בזמנם, דזמן נרות המקדש הוא מבעוד יום דוקא², בזמן הקטרת הקטורת, כמ"ש³ בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה, משא"כ זמן נר חנוכה הוא משתחשך דוקא¹.

ב) והנה התורה היא נצחית⁴, שפרטי העינים דנרות המקדש ונרות חנוכה ישנם תמיד בעבודה הרוחנית בנפש האדם. ולהבין הענין בעבודה, מבואר בתו"א⁵ בקצרה, דז' הנרות הם השבעה מדות שבנפש האדם, וכמו שיש הז' מדות בקדושה כמו"כ ישנם גם הז' מדות בלעו"ז, שהם משתלשלות ויונקות מהמדות דקדושה. ובכדי לברר את המדות דלעו"ז, הרי זה ע"י המשכת המוחין בכלל ואור החכמה בפרט, והיינו, לפי שמצד המשכת אור החכמה אין נתינת מקום ללעו"ז, ואדרבה שעיי"ז מתהפכים המדות דלעו"ז לקדושה. וזהו"ע עבודתו של אהרן בהדלקת הנרות, שהמשיך אור החכמה (שהו"ע השמן) בהמדות, שעיי"ז לא תהי' נתינת מקום ללעו"ז, וגם המדות דלעו"ז יתהפכו לקדושה. והנה, עבודת אהרן היתה בביהמ"ק, וע"י עבודתו פעל המשכת אור החכמה בכללות העולם שהם ז' המדות שבסדר והנהגת העולם. וכמו כן הי' ממשך אור החכמה בנפש ישראל, שהם יוצאי ירך יעקב שבעים נפש⁶, שהם כנגד ז' הנרות, ז' המדות, כפי שכל אחד כלול מעשר, שיהי' בהם

(1) שבת כא, ב.

(2) ראה גם רד"ה ת"ר מצות נ"ח תשל"ח

(תו"מ סה"מ כסלו ע' קסב). וש"נ.

(3) תצוה ל, ח. וראה יומא טו, א.

(4) ראה תניא רפי"ז. ובכ"מ.

(5) ד"ה בכ"ה בכסלו פרשתנו כט, א ואילך.

(6) שמות א, ה.

המשכת החכמה, שזהו"ע יעקב, יו"ד עקב⁷, המשכת החכמה גם בבחי' עקב. אמנם, הבירור שנעשה ע"י המשכת המוחין הוא רק בהמדות, שהמדות מתבררים ע"י המוחין, והיינו לפי שהמוחין והמדות הם בסמיכות זה לזה ומקבלים זה מזה. וע"ד צומח וחי שהם בסמיכות זל"ז, שלכן יצאו שניהם בבת אחת⁸. אבל בחי' האותיות דלבושי מחדומ"ע, שהם בחי' דומם, אי אפשר שיתבררו ע"י אור המוחין, לפי שאין להם שייכות להמוחין, ועוד זאת, שמצד שרשם הרי הם נעלים יותר, שנמשכים מקדמות השכל⁹. ובכדי להעלות גם את הלבושים, הנה על זה היתה עבודת הקטורת, ש"א סממני הקטורת היו מדברים שאין בהם טעם ואינם ממין מאכל, שהם בחי' דומם, ועל ידם נעשה הבירור וההעלאה דבחי' האותיות.

ג) **וביאור** הענין יובן ע"פ משנת"ל¹⁰ שכל ענין העבודה הוא המשכת המוחין במדות¹¹. דהנה¹² במדות ישנם מדות דקדושה ומדות דלעו"ז¹³, כדאיתא בספר יצירה¹⁴ שהמדות נקראים בשם שבע כפולות, בג"ד כפר"ת, שהן דגוש ורפוא, והו"ע תבנית רך ותבנית קשה, רך וקשה הוא תיקון ותהו, כמאמר¹⁵ לעולם יהא אדם רך כקנה (שהו"ע מדות דתיקון) ואל יהא קשה כארז (שהו"ע מדות דתהו שהיו מדות תקיפין)¹⁶, וזהו שהמדות הם כפולות, לפי שישנם בקדושה, ומצד שבה"כ דתהו ישנם גם בלעו"ז. ואי"ז סותר למה שמבואר במק"א שענין הכפולות הוא קו החסד וקו הגבורה, ששניהם בקדושה, כי, בשרשן הו"ע תהו ותיקון, והיינו, שמצד התבנית קשה דגבורות נעשה שבה"כ, ועי"ז נעשו המדות דלעו"ז. וענין זה שייך בהמדות דוקא, דהנה, יסוד המדות הוא הרגש עצמו, דענין האהבה הוא שאוהב דבר הטוב לפניו וביראה הוא ירא מדבר המזיק אותו, ולא זו בלבד שיסוד המדות הוא הרגש עצמו, אלא גם לאחר שנתהוו המדות ה"ה במורגש בעצמו, וכיון שיסודם וגם ענינם הוא הרגש עצמו, לכן הנה גם כאשר הם בקדושה אפשר שישתלשל

(7) פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) (8) ראה תו"א בראשית ד, ב. (9) ראה תניא אגה"ק ס"ה. (10) בד"ה פדה בשלום שנה זו (לעיל ע' 214 ואילך). (11) סה"מ תרע"ח ע' צב. תש"ז ע' 201. (12) בהבא לקמן — ראה ד"ה שמן וקטרת עזרת (סה"מ עזרת ע' קיב ואילך). (13) ראה גם סה"מ תרס"ח ע' עד ואילך. (14) פ"ד מ"א ואילך. (15) תענית כ, סע"א ואילך. (16) ראה לקו"ת אמור לו, ד ואילך. תורת חיים בראשית יג, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

וראה גם הגהות לד"ה בכ"ה בכסלו שבתו"א שם (אוה"ת חנוכה רעה, ב ואילך). סה"מ תרל"ה ח"א ע' יט ואילך.

מזה מדות דלעו"ז. אמנם המוחין הם בבחי' ביטול, שהרי המוחין הם השגה פנימית (וואָס באַ אים לייגט זיך אָפּ דער ענין אָן בליטות), וגם ההשגה היא שמשיג מה שלמעלה ממנו, ועי"ז הוא מתבטל, ולכן מצד אור המוחין בכלל ואור החכמה בפרט לא שייך שתהי' יניקה ללעו"ז, כמ"ש¹⁷ ימותו ולא בחכמה, דמאן דנפיל מדרגי' אקרי מית¹⁸, הנה בבחי' החכמה לא שייך ענין הנפילה ומיתה כו', ואדרבה, ע"י המשכת אור החכמה נעשה בירור גם בהמדות. ובפרטיות יש בזה ב' ענינים, כמ"ש¹⁹ לפי שכלו יהולל איש, יהלל כתיב, שהוא מלשון הנהגה, דהנהגת המדות היא ע"פ השכל, והו"ע חיצוניות המדות, שנעשה שינוי בהם מצד חיצוניות המוחין, ויהולל קאי על פנימיות המדות, שנעשה הביטול גם בהם ע"י המשכת פנימיות המוחין. וכללות הענין הוא, שמצד המדות עצמם אפשר שתהי' יניקה כו', כמ"ש²⁰ לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו, וע"י המשכת אור החכמה נעשה הבירור בהמדות.

ד) וזהו ענין נטילת ידיים לסעודה, ששופכים מים על הידים. דהנה, ידיים הם המדות, ובסופי הידים גדלים צפרנים, ובצפרנים גופא יש ב' מדרגות. צפורן שכנגד הברש, שהוא לבוש ומגן, והוא בכלל הקדושה עדיין, ויש גם צפורן שיוצא מחוץ להבשר, שמזה יש יניקה ללעו"ז כו', ועל זה איתא בזהר²¹ בטופרהא אחידן, ומטעם זה איתא במקדש מלך²² שאסור לגדל צפרנים, לפי שמהצפרנים יש יניקה ללעו"ז, והיינו שמבחי' המדות אפשר סוכ"ס להיות יניקה כו'. והעצה לזה הוא נטילת מים על הידים, דהנה, מים אין להם גוון, שהם בפשיטות בלי שום ציור, ורק מצד הכלי נעשה גוון שבמים, דכאשר נותנים המים בכלי לבנה יהיו בגוון לבן, וכן בשאר הגוונים, אבל המים מצד עצמם הרי הם בפשיטות בלי שום ציור (ומצד זה גופא באפשרותם להתלבש בכל המיני גוונים). וברוחניות הוא בחי' אור החכמה, דחכמה היא בבחי' פשיטות, שלכן יכולים להטות בחי' החכמה לחוב וזכות, וכפי שמצינו בהמבול, שאותו הטעם שבתחילה חייב את ענין המבול (לפי שכל יצר מחשבות לבו רק רע גו'²³), הנה אח"כ הי' זה נתינת טעם לכך שלא אוסיף עוד גו'

21) ראה זח"ב רח, ב. עץ חיים שער מט

(שער קליפת נוגה) פ"ד. שער לא (שער פרצופי זון) פ"ב.

22) לזח"ב שם.

23) בראשית ו, ה.

17) איוב ד, כא.

18) ראה זהר ח"ג קלה, ב. הובא בעץ

חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ב.

לקו"ת חוקת נו, ד.

19) משלי יב, ח.

20) שם יח, ב.

כי יצר לב האדם רע מנעוריו²⁴, והוא לפי שהטעם דחכמה הוא בבחי' פשיטות, ולכן יכול להתלבש בענינים הפכים.

וענין המים (שאינן להם גוון והם בבחי' פשיטות) כפי שהוא למעלה ויתר בענין השמות, הו"ע שם הוי', שהוא בבחי' פשיטות, דשאר השמות הם באיזה ציור כו', משא"כ שם הוי' הוא בפשיטות, שלכן ישנו גם קודם הצמצום, כמאמר²⁵ עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמנו בלבד, ומוסכם מכל המקובלים שקאי על שם הוי', שהוא למעלה מכל שאר השמות, דכל השמות הם בהגבלה, והיינו, דעם היות שכל ז' השמות שאין נמחקים הם בקדושה, מ"מ, הרי ידוע בשם הבעש"ט²⁶ שכל השמות הם בהכלים, ולהיותם בהכלים (שהם בהגבלה) שייך שיהי' מהם איזה יניקה כו', והיינו, דהגם שהם עצמם הם בקדושה, בעולם האצילות דכתיב בי' לא יגורך רע²⁷, הנה כל זה הוא באצילות דוקא, אבל כמו שנמשך למטה אזי שייך שתהי' יניקה. וגם לפי המבואר במק"א²⁸ שז' השמות שרשן באותיות הרשימו, מ"מ הרי ידוע²⁹ שאותיות הרשימו קודם הצמצום לא היו במציאות אותיות כלל, כי אם לאחרי הצמצום דוקא, משא"כ שם הוי' שישנו גם קודם הצמצום, ואדרבה עיקרו של שם הוי' הוא קודם הצמצום דוקא. וזהו הביאור במ"ש³⁰ אני הוי' לא שנית, דלכאורה אינו מובן איך לא שנית, והרי נתהוו כל העולמות שבסדר ההשתלשלות, ובפרט בענין הצמצום שהוא שינוי גדול, ואיך הוא אומר לא שנית. אך הענין הוא, דעיקרו של שם הוי' הוא קודם הצמצום, וכל מה שנמשך אחרי הצמצום הוא הארה בלבד, והו"ע הוי' דלתתא, ולכן הנה כללות השתלשלות העולמות וגם ענין הצמצום אינו פועל שינוי כלל בשם הוי', כיון שכל זה הוא מצד הצמצום, ועיקרו דשם הוי' הוא קודם הצמצום שהוא בבחי' פשיטות. וזהו הטעם שישנו שילוב שם הוי' בכל השמות, וכמו הוי' אלקים, הוי' אד', וכן בשאר השמות, והיינו דלהיותו בבחי' פשיטות לכן הוא מתלבש בכולם, וכנ"ל בענין אור החכמה, דלהיותה בבחי' פשיטות הרי היא מתלבשת בכמה הענינים, וכמו"כ הוא בשם הוי', שזהו מ"ש³¹ הוי' בחכמה. וזהו ענין נטילת ידים ששופכים

(24) נח ח, כא.

(25) פרקי דר"א פ"ג.

(26) ראה לקו"ת בהר מג, ב. אוה"ת שמות

(28) ראה אוה"ת שמות שם.

(29) ראה המשך תערוב"ב ח"א ע' כ. כט.

ע' קו. יתרו ע' תתמט ואילך. כתר שם טוב

קטו. ובכ"מ.

בהוספות סל"ד. וש"נ.

(30) מלאכי ג, ו.

(27) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר

(31) משלי ג, יט.

מים על הידים, היינו, שענין המים, שהוא האור שבבחי' פשיטות, שזהו האור דשם הוי', ולמטה יותר הוא אור החכמה, הנה אור זה צריך להמשיך בהמדות, ומצד הביטול דחכמה נעשה ביטול גם בהמדות.

וביאור הטעם שנט"י צריך להיות קודם הסעודה דוקא, דהנה, כללות צרכי האדם נכללים בענין האכילה, וענין זה יכול להיות בב' אופנים, אופן א' הוא שהאכילה (וכן ההשתמשות בכל הדברים הגשמיים שהם צרכי האדם) היא לשם שמים, כמאמר³² חמרא וריחא פקחין, עד דלא אכילנא בישראל דתורא לא צלילנא כו'³³, שעיי"ז מעלה את המאכל לאלקות, ובפרט כאשר עבודתו היא בהמאכל גופא שאז בודאי מעלה כו'. אמנם כאשר הוא משתמש בדבר הגשמי שלא לשם שמים, הרי לא זו בלבד שאינו מעלה את המאכל, אלא אדרבה, שהמאכל מוריד את האדם. והרי זוהי מלחמה גדולה באיזה אופן תהי' אכילתו, אם לש"ש כו', שזהו מ"ש בזרה³⁴ נהמא אפום חרבא ליכול, ולכן נקרא בשם לחם שהוא מלשון מלחמה, כמ"ש³⁵ אז לחם שערים. וזהו"ע נט"י קודם הסעודה, דבכדי שתהי' הסעודה כדבעי, צ"ל תחילה בירור המדות (שהרי גם המדות אפשר שיהיו בקדושה ואפשר שיהיו בלעו"ז), וע"י המשכת אור החכמה בהמדות שעיי"ז יתבררו המדות, אזי במילא תהי' גם הסעודה כדבעי.

(ה) **אמנם** כל זה הוא בענין המדות, שלזה מועיל המשכת אור המוחין כנ"ל. אמנם בענין האותיות דלבושי מחדומ"ע, לא יועיל לזה המשכת אור המוחין, דגם כאשר נמשך בחי' חכמה ונעשה בירור המדות, מ"מ אפשר שישארו האותיות, היינו שיהיו אצלו מחשבות זרות, ובה נכלל במילא גם ענין הדברים בטלים. וכמו שישנם כמה שמתאוננים בנוגע לעבודתם, דהגם שכבר תקנו את מדותיהם, מ"מ יש להם מחשבות זרות, והיינו לפי שהמחשבה שחשב מקודם נשארה אצלו, כמארז"ל³⁶ מלפפתו כו', ובפרט אם המחשבה היתה בדבר איסור כו', ולכן, אף שכבר תיקן את מדותיו, מ"מ נשאר אצלו גוף האותיות, וזהו הסיבה לנפילת המחשבות כו'. ועל זה אינו מועיל המשכת אור המוחין, ובכדי להעביר את האותיות צריך עבודה נעלית יותר מהמוחין, וזהו מ"ש³⁷ חומת בת

35) ספר שופטים ה, ח.

36) סוטה ג, ב.

37) איכה ב, יח. וראה ד"ה פדה בשלום

שנה זו פ"ב (לעיל ע' 216). וש"נ.

32) יומא עו, ב.

33) ראה ב"ק עב, א. עירובין סד, א.

34) ראה זח"ג קפח, ב. סה"מ תש"ד ע'

103.

ציון הורירי כנחל דמעה, דחומה הו"ע האותיות, כמאמר³⁸ שתי אבנים בונות שתי בתים וכו', ובכדי להעביר את החומה דלעו"ז, הרי זה ע"י הדמעות, שבאים בסיבת כיוון המוחין דייקא, והיינו שהעברת האותיות היא ע"י אור נעלה יותר שאין המוחין יכולים לסבלו, והו"ע העבודה דרעותא דלבא שלמעלה מטו"ד.

(ו) **ובזה** יובן ענין עבודת אהרן, שעבודתו היתה בב' ענינים, הדלקת הנרות והקטרת הקטורת, הנה ענין הדלקת הנרות הי' בשביל בירור המדות, שע"י המשכת השמן, אור החכמה, בהנרות, בחי' המדות, נעשה בירור בהמדות שנתהפכו לקדושה כנ"ל. אך ענין הקטרת הקטורת הי' בשביל להעביר את האותיות הרעים, שענין זה נעשה ע"י י"א סממני הקטורת, שהם דברים שאין בהם טעם, בחי' הדומם, כנ"ל. וזהו ג"כ שסממני הקטורת הם במספר י"א, דבקדושה הוא מספר יו"ד, כמאמר³⁹ עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, והיינו לפי שהחיות אלקי מתאחד כו', משא"כ בלעו"ז שאין החיות מתאחד והוא בבחי' מקיף, לכן הוא במספר י"א⁴⁰. וכדי לפעול בלעו"ז שאין להם שום שייכות להקדושה, לא יועיל שיומשך בהם אור המוחין, ולזה צ"ל העבודה דיי"א סממני הקטורת, שע"י מעבירים את החיות מהם, והיינו עצם החיות. וזהו מה שאמרו רז"ל⁴¹ שכשעלה משה למרום כל אחד ואחד מסר לו דבר כו' שנאמר⁴² עלית למרום גו' לקחת מתנות, אף מלאך המות מסר לו דבר, שנאמר⁴³ ויתן את הקטורת ויכפר על העם גו'. והענין בזה⁴⁴, דהנה⁴⁵, מצד הבריאה נתהוו גם הקליפות, ונותנים להם חיות, שזהו בכדי שיהי' שייך ענין הבחירה, כמ"ש⁴⁶ ובחרת בחיים, ושלא יהי' נהמא דכסופא⁴⁷, וכיון שמצד הבריאה מגיע להם חיות, לכן אי אפשר ליטול מהם החיות, אם לא ע"י שהם בעצמם נותנים זה במתנה, שזהו"ע שמלאך המות נתן במתנה את הקטורת לעצור המגיפה. ומכל זה מובן שע"י הקטרת

38) ספר יצירה פ"ד מ"ב (בקצת דפוסים — מט"ז).
 39) שם פ"א מ"ד.
 40) ראה עץ חיים שער יא (שער המלכים) פ"י. פרי עץ חיים שער הקדישים פ"ד. תו"א תולדות כ, ב ואילך. ועם הגהות כו' — אוה"ת שם קנב, א ואילך.
 41) שבת פט, א.
 42) תהלים סח, יט.
 43) קרח יז, יב.
 44) ראה אוה"ת נשא ע' א'תעב ואילך (בהוצאת תשנ"ה — ע' 123 ואילך). סה"מ עזר"ת שבהערה 50.
 45) ראה רמ"ז לזח"ב מ, ב.
 46) נצבים ל, כ.
 47) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. הובא בלקו"ת צו ז, ריש ע"ד.

הקטורת מעבירים מהם את עצם החיות, והו"ע העברת גוף האותיות ע"י העבודה דהורידי כנחל דמעה, שהו"ע העבודה דרעו"ד שלמעלה מטו"ד כנ"ל. וע"י עבודתו של אהרן בבי' ענינים כנ"ל, הדלקת הנרות בשביל בירור המדות, והקטרת הקטורת בשביל העברת האותיות, הנה עי"ז פעל בכללות העולם ב' ענינים אלו. וענין זה הוא סיוע גם בעבודה בנפש האדם, שישנם ב' אופני עבודה, ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך⁴⁸, בכל כחות הנפש, שהו"ע העבודה דהדלקת הנרות, ובכל מאדך⁴⁸ שהוא בל"ג הו"ע עבודת הקטורת.

ובפרטיות יותר ישנו הענין דעבודת הקטורת גם בעבודת התפלה ומעשה המצוות, כיון שכל עבודה כלולה מכל עניני העבודה. והענין בזה, דהנה, עם היות שעבודת התפלה בכללותה הו"ע הדלקת הנרות, בירור המדות, שהרי תפלות כנגד תמידים תקנום⁴⁹, ועבודת הקרבנות היא העבודה דבירור המדות כידוע, מ"מ, יש בתפלה גם ענין הקטורת⁵⁰, כמ"ש⁵¹ תכון תפילתי קטרת לפניך, והוא תפלת המנחה, שלכן אפשר גם לאחר תפלת המנחה (עד הערב), כמארז"ל⁵² דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד. והענין בזה, שתפלת המנחה היא באופן של כפי', שכופה את עצמו כו', דבתפלת שחרית אין הכפי' כ"כ, שהרי זה קודם שהולך עדיין לעסקיו, וכמו"כ בתפלת ערבית הרי זה אחרי שכבר גמר את עסקיו ונמצא בד' אמותיו, משא"כ בתפלת המנחה שהיא באמצע היום והוא באמצע עסקיו, ומ"מ כופה את עצמו להתפלל כו'⁵³, וע"י כפי' זו פועל להעביר את עצם חיות הקליפות, בדוגמת הקטורת. וכמו"כ הוא בכללות מעשה המצוות, שכל מצוה ומצוה יש לה כפי' פרטית, שלכן נקראים כל המצוות בשם צדקה⁵⁴, דענין הצדקה הו"ע הכפי'⁵⁵ שכופה את עצמו, שנותן דבר שהי' יכול לקנות בו חיי נפשו, ובפרט כשעמל ויגע על זה, ומ"מ נותנו לצדקה⁵⁶, ולכן הרי זה בדוגמת הקטורת כו'.

53) סדר היום (סדר תפלת מנחה). הובא בסה"מ שבהערה 50.
54) ראה תו"א מקץ לה, ג. מב, ג. לקו"ת שה"ש מד, ג.
55) ראה בית יוסף לטור יו"ד סרמ"ח (ד"ה כל אדם).
56) ראה תניא פל"ז (מח, ב).

48) ואתחנן ו, ה.
49) ברכות כו, ב.
50) ראה סה"מ תרל"ה ח"א ס"ע ח ואילך. עזר"ת ס"ע פו ואילך.
51) תהלים קמא, ב.
52) ברכות כו, א.

ז) **ועפ"ז** יובן ענין נרות חנוכה, דהנה כיון שנכנסו היוונים להיכל וטמאו כל השמנים, הרי אי אפשר להיות עכשיו העבודה בבחי' המוחין, מאחר שטמאו את השמנים, בחי' החכמה. ולזאת תקנו נרות חנוכה, דוגמת הקטרת הקטורת, שענינו להעביר את הקליפות. ולכן מצותה משתחשך דוקא, כיון שזהו בכדי להאיר את החושך (מבחוץ דוקא). אמנם ענין הארת החושך הוא ע"י עבודה נעלית ביותר, וכנ"ל בענין הקטורת שהוא למעלה מהדלקת הנרות שהו"ע המשכת המוחין. וזהו שנרות חנוכה הם שמונה נרות, דנרות המקדש הם שבעה נרות, והו"ע בירור ז' המדות ע"י המשכת המוחין, שהו"ע שם הוי' (כנ"ל ס"ד), אמנם נרות חנוכה הם למעלה מזה, ועז"נ⁵⁷ כי אתה נרי הוי' והוי' יגי' חשכי, דבכדי להאיר את החושך צריך להיות הגילוי דהוי' בתוספות וא"ו (והוי'), והו"ע שמונה נרות, ח"פ הוי'⁵⁸, דחי"ת הוא היקף מבחוץ (כמ"ש הרשב"א⁵⁹), שהוא נעלה גם מבחי' אני הוי' לא שנית.

(57) ע"פ שמואל-יב, כב, כט. תהלים יח,

(58) ראה אוה"ת חנוכה שכו, ב.
(59) בשו"ת ח"א ס"ט (שומר ההיקף).

כט.